
bjoerna.dk [Kultursociolog Bjørn Andersen](mailto:post@bjoerna.dk) post@bjoerna.dk

Om Anja Dalgaard-Nielsen's foredrag: Forsker i trøjen

Foredrag på Dansk Institut for Internationale
Studier (DIIS) 07.09.2006

Version 0.2 - 09.09.2006. - Denne udgave er foreløbig. Der må ikke citeres fra den. Forventet offentliggørelse:
14.09.2006 kl. 20.00.

Anja Dalgaard-Nielsen. Foto: BA

Anja Dalgaard-Nielsen er seniorforsker på [DIIS](http://diis.dk) og PhD i Europæiske studier fra [John Hopkins University](http://www.jhu.edu/) i Baltimore, Maryland, USA.

For nylig har hun udgivet **bogen »Germany, pacifism and peace-enforcement«** på [Manchester University Press](http://www.manchesteruppress.com/) [se et stykke nede på link-siden]; forlaget skriver:

Germany, pacifism and peace-enforcement is about the transformation of Germany's security and defence policy in the time between the 1991 Gulf War and the 2003 war against Iraq. The book traces and explains the reaction of Europe's biggest and potentially most powerful country to the ethnic wars of the 1990s, the emergence of large-scale terrorism and the new US emphasis on pre-emptive strikes.

Based on an analysis of Germany's strategic culture it portrays Germany as a security actor and indicates the conditions and limits of the new German willingness to participate in international military crisis management that developed over the 1990s. It debates the implications of Germany's transformation for Germany's partners and neighbours and explains why Germany said 'yes' to the war in Afghanistan, but 'no' to the Iraq War.

Anja Dalgaard-Nielsen har netop foretaget et studie, et **feltstudie** i dobbelt forstand, **hos Danske militærenheder i Kosóva [Kosovo], Afghanistan og Irak**. Hensigten var at undersøge om det Danske Forsvars selvforståelse med hensyn til implementering af samtænkningkonceptet var dækkende. **Er Forsvaret virkeligt positivt engageret i CIMIC-aktiviteter**, som man siger, eller er der kun tale om »lip-talk«? Indirekte ville hun dermed også undersøge om CIMIC-arbejdet har den fornødne effektivitet. En rapport over studiet er under udarbejdelse og vil foreligge senere.

Ifølge **samtænkningkonceptet** skal Forsvaret, når det deltager i fredsmissioner, på én gang opfylde et militært mål - etablering og sikring af fredelige tilstande - og et civilt mål - påbegyndelse af en genopbygning af samfundet, fx ved at bidrage på infrastruktur-, sundheds- og uddannelsesområdet.

Hensigten med samtænkningen er at overbevise lokalbefolkningen om at det er bedre at deltage konstruktivt i en samfundsstyret genopbygning end at ligge under for krigsherrer, narkobaroner m.fl. **Det helt afgørende er om man kan vinde befolkningens hjerter og hjerner.**

Det Danske Forsvar har - som bl.a. det Tyske - dén opfattelse at man er gode til at løse sine opgaver optimalt, herunder CIMIC-opgaverne, fordi Danske soldater er godt uddannede, tænker selvstændigt og er gode til at komme i kontakt med civilbefolkningen.

Anja Dalgaard-Nielsen kunne kun bekræfte at **selvopfattelsen er dækkende på det taktiske plan**. Danske befalingsmænd og menige er gode til at komme i kontakt med lokalbefolkningen. De er gode til at bryde isen og gode til at engagere sig i genopbygningsprojekter (fx udbygning en en skole), de er gode til at respektere de forskellige befolkningsgrupper, og de møder ofte velvilje fra lokalbefolkningen.

I Kosóva havde man haft kontakt til en serbisk kvinde, som umiddelbart ikke syntes interesseret i kontakt, men da én af Danskerne begyndte at tale om hendes blommetræer og spurgte om hun selv lavede brændevin, tøede hun helt op. I Irak undgik man at komme i diskussion om Muhammed-tegningerne ved at sige at »*Jyllands-Posten*« ikke var 'min' avis, og at det vel ikke var rimeligt at blive tillagt synspunkter, man ikke stod inde for eller havde formuleret?

Fleere Danske havde sagt at de gerne ville kunne se at dén CIMIC-aktivitet, dé var involveret i, indgik i en mere langsigtet plan, at der altså var en sammenhæng, og at man ikke på ét hold interesserede sig for sundhedssektoren og på det efterfølgende for uddannelsessektoren, og at man stræbte efter et samlet positivt udbytte på længere sigt. Anja Dalgaard-Nielsen mente, bl.a. på basis af sådanne udsagn, at **der er plads til at samtænkningen bliver forstærket på et mere overordnet plan, såvel som på det strategiske niveau.**

Til sammenligning er det Tyske Bundeswehr mere effektivt. Én af årsagerne var at personellet i Bundeswehr bliver tilknyttet en CIMIC-enhed i normalt 3 år, mens man i Danmark typisk er tilknyttet i væsentligt kortere tid. **Derfor er der ikke samme kontinuitet og sammenhæng i arbejdet som hos Bundeswehr. Tyske CIMIC-folk optræder med**

tydeligt større indsigt og professionalisme.

Én anden årsag at **Danske CIMIC-aktiviteter har et begrænset omfang**. Bundeswehr har en bataljon CIMIC-folk, det Danske Forsvar en deling (tidligere placeret på Vordingborg kaserne, nu på Høvelte), men selv om man har flere CIMIC-folk i det Tyske Forsvar er der pres på dem - og de er derfor stort set på udetjeneste hele tiden.

Anja Dalgaard-Nielsen blev spurgt **om det ikke - som udgangspunkt - er at foretrække at det er civile organisationer der gennemfører de civile opgaver**, dvs. at man primært anvender personel der er fagligt uddannet til opgaverne, end at man anvender personel der har fået en lang militær uddannelse og en mindre civil 'overbygning'?

Hun svarede at der rundt i verden - også i Kosovo, Afghanistan og Irak - arbejder mange civile organisationer, og at CIMIC-enhederne primært går ind, når dette ikke er muligt, når man det pågældende sted er nødt til at højprioritere sikkerheden ift opbygningen. Kosovo betragter hun som en relativ succes mht CIMIC-aktiviteter, hvorimod situationen er mere speget i Afghanistan og Irak, fordi de sikkerhedsmæssige forhold og den militære situation er ganske anderledes. Betegnende nok havde Chefen for Koalitionsstyrkerne i Afghanistan samme dag anmodet om forstærkninger.

De militære ledere er alle vidende om at CIMIC-arbejdet vil have størst udsigt til at lykkes, hvis man tager en række hensyn til lokalbefolkningen, og hvis man viser åbenhed og imødekommenhed, fx at man aldrig kører høns ned og at man vinker venligt, når man passerer. Visse steder sætter man - af militære grunde - det sikkerhedsmæssige hensyn højere, fx flyver man dér meget lavt med helikopterne for at undgå beskydning af jord-til-luft-missiler og kører hurtigt gennem landsbyerne med en velbevæbnet eskorte. 'Lav flyvning' irriterer lokalbefolkningen temmelig meget.

Anja Dalgaard-Nielsen mindede om at den militære og civile indsats altid hviler på at der er den nødvendige tilslutning eller accept fra befolkningen i hjemlandet, fx i Danmark eller i Tyskland. Har man succes i missionen og mister man ikke personel, er det langt lettere at fastholde en opbakning hjemmefra. Men en succes er i nogen grad afhængig af at man tager risici, hvad der kan føre til tab - og dermed til at opbakningen bliver mindre.

CIMIC-officer fra Bundeswehr og lokale arbejdere ved et byggeri i Afghanistan. Foto: Anja Damgaard-Nielsen.

Kommentar mht Kosóva: Når CIMIC-aktiviteterne har større succes dér end andre steder, er der indlysende grunde. NATO-interventionen i 1999 blev gennemført for at sikre den albanske befolkningsmajoritets rettigheder, som var blevet krænket gennem flere år af det serbiske styre. Guerillakrigen i 1998 og de serbiske militære og paramilitære modtræk førte til masseflugt internt i Kosóva og ud af Kosóva, og USA, de vesteuropæiske lande og ikke mindst nogle af de andre Balkanlande, særligt Makedonien, frygtede for at udviklingen ville føre til en destabilisering.

Interventionen sluttede med at den Serbiske ledelse gav op og trak sine styrker ud af Kosóva og at nogle hundredetusinde Kosovo-Serbere flygtede (kun få af disse er siden vendt tilbage). Kosóva er derfor i dag - i praksis - delt i en stor Kosóva Albansk del og i en lille Kosovo Serbisk del (fra Mitrovica og nordover). Multietnicitet er ikke en realitet, men en ret fjern utopi.

CIMIC-aktiviteterne foregår altså typisk enten i et Albansk område eller i et Serbisk område, men der er dog også gjort visse forsøg på at gennemføre aktiviteter i områder hvor befolkningen er mere blandet (fx har man ét sted doneret en traktor til fælles brug).

Albanerne har hele tiden været relativt positive over for KFOR og mht CIMIC-aktiviteterne, fordi man har opfattet begge dele som noget, der støttede dem. I de Serbisk dominerede områder har man i adskillige tilfælde været glade for at KFOR opretholdt sikkerheden, men man er skeptisk over for hvad der vil ske, når der etableres 'en endelig løsning'. Af samme grund er Serbisk deltagelse i parlamentsarbejdet meget begrænset (kun nogle 'udbrydere' har ladet sig involvere, mens det Serbiske flertal har holdt sig ude).

Siden 1999 er der sket mange positive ting på det politiske niveau og med hensyn til at opbygge uddannelses- og sundhedsvæsenet, og sikkerhedssituationen er også tydeligt bedre (husk dog den markante undtagelse med [optøjerne i 2004](#)), men der henstår mange problemer - og nogle er ligefrem blevet større:

- Økonomien er fuldkommen forvreden (og meget påvirket af udenlandsk finansiering og af penge der sende hjem til familierne fra Kosóva Albanere der arbejder rundt i Verden).
- Arbejdsløsheden er uhyggeligt høj.
- Ved siden af den 'hvide' økonomi er der en omfattende 'sort', som ikke er under nogen form for samfundsmæssig kontrol. Der er en lang tradition for at operere parallelt, således ikke mindst i 1990'erne efter at Kosóva's autonomi var blevet ophævet, og Albanere der var ansat i den offentlige sektor blev skubbet ud. Albanerne opbyggede et meget omfattende parallelt uddannelses- og sundhedssystem, og størstedelen af den private omsætning foregik ad etniske og private kanaler. Finansieringen af det parallelle 'offentlige' system blev i høj grad finansieret af en frivillig beskatning blandt Kosóva Albanere i udlandet. Smugling af tobak og våben fik et stort omfang og blev i vidt omfang opfattet som en 'legal' trafik af Kosóva Albanerne.
- Ikke alene er der betydelige modsætninger mellem den Albanske majoritet og den Serbiske minoritet, der er også dybe uoverensstemmelser mellem Albanerne indbyrdes. Mange foretrækker Ibrahim Rugóva's linie, en del foretrækker en mere aktivistisk linie, fx som den udtrykkes af kredsen omkring Hashim Thaçi (tidligere politisk leder af UÇK) eller som den udtrykkes af den noget mindre kreds omkring Albin Kurti, og en del samles omkring de mere midtsøgende Ramush Haradinaj (der er sigtet i Haag, men midlertidigt løsladt) eller Veton Surroi.

- Forhandlingerne om den fremtidige løsning synes at gå meget trægt. Parterne (Albanerne på den ene side, Serberne på den anden) synes ikke at kunne nå til enighed på det overordnede plan, og det er en udbredt opfattelse af en 'løsning' må fastsættes af det Internationale Samfund, i sidste ende - formelt - af Sikkerhedsrådet.

Som nævnt ovenfor mener Anja Dalgaard-Nielsen, at *der er plads til at samtænkningen bliver forstærket på et mere overordnet plan, såvel som på det strategiske niveau*. Dette kan gælde generelt, men der er forskelle (som hun også antydede). I Kosóva er der således, så vidt jeg er orienteret, på HQ-niveau etableret et CIMIC-samarbejde og en koordinering på tværs af de nationale kontingenter, ikke alene i den enkelte missionsperiode, men også på langs (kronologisk set).

BA
